

Diplomatski protokol Republike Hrvatske

Lisjak, Miroslav

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:782728>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

DIPLOMSKI RAD br. 251/OJ/2022

**DIPLOMATSKI PROTOKOL REPUBLIKE
HRVATSKE**

Miroslav Lisjak

Varaždin, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij Odnosi s javnostima

DIPLOMSKI RAD br. 251/OJ/2022

DIPLOMATSKI PROTOKOL REPUBLIKE
HRVATSKE

Student:
Miroslav Lisjak

Mentorica:
doc.dr.sc. Gordana Lesinger

Varaždin, rujan 2022.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za odnose s javnostima		
STUDIJ	diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima		
PRISTUPNIK	Miroslav Lisjak	JMBAG	2411025981
DATUM	1. 7. 2022.	KOLEGIJ	Protokoli odnosa s javnostima
NASLOV RADA	Diplomatski protokol Republike Hrvatske		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Diplomatic protocol of the Republic of Croatia		
MENTOR	dr. sc. Gordana Lesinger	ZVANJE	Docent
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Darjo Čerepinko - predsjednik		
	2. doc. dr. sc. Gordana Lesinger - mentorica		
	3. doc. dr. sc. Tvrtko Jolić - član		
	4. doc. dr. sc. Ivana Stanić - zamjenska članica		
	5.		

Zadatak diplomskog rada

BR. 251/OJ/2022

OPIS

Diplomatski protokol je skup pravila i običaja o ponašanju u međudržavnim odnosima, diplomatskom ophođenju, ceremonijalu i kurtoaziji. Diplomatski odnosi propisuju minimum pravila, nepoštivanjem kojeg može izazvati ne samo diplomatske nesporazume, nego i ozbiljne sporove među državama. Mnoga pitanja iz diplomatskog protokola poput ceremonijala, reda prvenstva i povlastica, nisu uređena međunarodnim ugovorima. Diplomatski protokol koristi se kao alat za međusobnu komunikaciju kako bi se što više smanjila mogućnost diplomatskih grešaka.

Visoki državni dužnosnici posjećuju strane zemlje u funkciji održavanja dobrih i kvalitetnih međunarodnih odnosa, te postizanje vlastitih ciljeva. Svaka država planira sve državne, službene i druge posjete dosta vremena unaprijed i one izvan zemlje i one u zemlji, a sukladno vanjskopolitičkim interesima. Kroz rad je predstavljena uloga državnih posjeta te primjeri ceremonijala i diplomatskih protokola pri održavanju državnih posjeta u Republici Hrvatskoj.

Dobra diplomacija najbolje će graditi pozitivan imidž zemlje u svijetu i stvarati uspješan brend i propozitivnost na međunarodnom tržištu. Zbog toga protokol posebno diplomatski protokol, igra izuzetno važnu ulogu u gradnji imidža jedne zemlje. U radu će se dati prikaz u kojoj mjeri je Hrvatska diplomacija uspješna u promoviranju vlastite zemlje, te kakav je imidž Republike Hrvatske u međunarodnom okruženju.

ZADATAK URUČEN 22.09.2022

POTPIS MENTORA
SVEUČILIŠTE SJEVER
VARAŽDIN

G. Lesinger

SAŽETAK

Diplomatski protokol je skup pravila i običaja o ponašanju u međudržavnim odnosima, diplomatskom ophođenju, ceremonijalu i kurtoaziji. Diplomatski odnosi propisuju minimum pravila, nepoštivanjem kojeg može izazvati ne samo diplomatske nesporazume, nego i ozbiljne sporove među državama. Mnoga pitanja iz diplomatskog protokola poput ceremonijala, reda prvenstva i povlastica, nisu uređena međunarodnim ugovorima. Diplomatski protokol koristi se kao alat za međusobnu komunikaciju kako bi se što više smanjila mogućnost diplomatskih grešaka.

Visoki državni dužnosnici posjećuju strane zemlje u funkciji održavanja dobrih i kvalitetnih međunarodnih odnosa, te postizanje vlastitih ciljeva. Svaka država planira sve državne, službene i druge posjete dosta vremena unaprijed i one izvan zemlje i one u zemlji, a sukladno vanjskopolitičkim interesima. Kroz rad je predstavljena uloga državnih posjeta te primjeri ceremonijala i diplomatskih protokola pri održavanju državnih posjeta u Republici Hrvatskoj.

Dobra diplomacija najbolje će graditi pozitivan imidž zemlje u svijetu i stvarati uspješan brend i prepoznatljivost na međunarodnom tržištu. Zbog toga protokol posebice diplomatski protokol, igra izuzetno važnu ulogu u gradnji imidža jedne zemlje. U radu će se dati prikaz u kojoj mjeri je Hrvatska diplomacija uspješna u promoviranju vlastite zemlje, te kakav je imidž Republike Hrvatske u međunarodnom okruženju.

Ključne riječi: diplomatski protokol, diplomatski odnosi, ceremonijal, red prvenstva, državni posjeti, diplomacija, imidž države

SUMMARY

Diplomatic protocol is a set of rules and customs about behavior in interstate relations, diplomatic treatment, ceremonial and courtesy. Diplomatic relations prescribe a minimum of rules, non-observance of which can cause not only diplomatic misunderstandings, but also serious disputes between states. Many issues from diplomatic protocol, such as ceremonial, order of priority and privileges, are not regulated by international treaties. Diplomatic protocol is used as a tool for mutual communication in order to minimize the possibility of diplomatic mistakes.

High government officials visit foreign countries in order to maintain good and quality international relations and achieve their own goals. Each country plans all state, official and other visits well in advance, both those outside the country and those in the country, in accordance with foreign policy interests. The paper presents the role of state visits and examples of ceremonies and diplomatic protocols during state visits in the Republic of Croatia.

Good diplomacy will best build a positive image of the country in the world and create a successful brand and recognition on the international market. This is why protocol, especially diplomatic protocol, plays an extremely important role in building the image of a country. The paper will present the extent to which Croatian diplomacy is successful in promoting its own country, and what the image of the Republic of Croatia is in the international environment.

Key words: diplomatic protocol, diplomatic relations, ceremonial, order of precedence, state visits, diplomacy, state image.

SADRŽAJ

1. UVOD

1.1. Struktura rada

2. MEŽUDRŽAVNI ODNOSI

2.1. Javna diplomacija i komunikacija

2.2. Pojačani razvitak sredstava komunikacija

2.3. Predstavljanje država u međunarodnim odnosima

2.4. Vrste odnosa među državama

2.5. Uloga medija u suvremenim međunarodnim odnosima

3. DIPLOMACIJA – PUT OD KLASIČNE DO JAVNE DIPLOMACIJE

3.1. Uloga hrvatskih diplomata u stvaranju slike o Hrvatskoj

3.2. Korištenje vizualnih nacionalnih simbola u promociji države

4. DIPLOMATSKI PROTOKOL

4.1. Općenito o diplomatskom protokolu

4.2. Uspostava diplomatskih odnosa

4.3. Elementi koji reguliraju diplomatski protokol

4.4. Akti u kojima se primijenjuje diplomatski protokol

4.5. Razlike između diplomatskog i međunarodnog protokola

4.6. Ostale vrste protokola

4.7. Zadaća diplomatskog protokola

4.8. Ceremonijal

4.9. Uloga protokola i ceremonijala u međunarodnim odnosima

5. ANALIZA DIPLOMATSKOG PROTOKOLA REPUBLIKE HRVATSKE

6. DIPLOMATSKI MEĐUDRŽAVNI POSJETI

6.1. Državni posjet

6.2. Red prvenstva

6.3. Red prvenstva u diplomatskom zboru

7. ZAKLJUČAK

8. LITERATURA

1. UVOD

Diplomatski protokol je skup pravila i običaja o ponašanju u međudržavnim odnosima, diplomatskom ophođenju, ceremonijalu i kurtoaziji. Riječ protokol je grčkoga podrijetla, a isprva je označavala vrpču ili pečat koji se lijepio na dokumente kao dokaz njegove izvornosti. Danas protokolom nazivamo i svojevrsni međunarodni sporazum, zbirku pisanih i običajnih normi međusobnog ponašanja država i njihovih predstavnika, kao i posebnu ustanovu ili više njih koje se bave primjenom navedenih normi.

Bečka konvencija o diplomatskim odnosima propisuje neka ustaljena pravila. To je minimum pravila, nepoštivanjem kojeg može izazvati ne samo diplomatske nesporazume, nego i ozbiljne sporove među državama. Mnoga pitanja iz diplomatskog protokola, međutim, nisu uređena međunarodnim ugovorima. To se ponajprije odnosi na pitanje ceremonijala, reda prvenstva i povlastica. Zbog toga se ta pitanja rješavaju na temelju međunarodnog običajnog prava, općeprihvaćene prakse, domaćim zakonodavstvom, te ustaljenim tradicijama i običajima država. Neka pravila, prije nekog zajedničkog događaja, države mogu međusobno dogovoriti posredstvom protokola.

Visoki državni dužnosnici posjećuju strane zemlje u funkciji održavanja dobrih i kvalitetnih međunarodnih odnosa, te postizanje vlastitih ciljeva. Kroz ovaj rad predstaviti ću ulogu državnih posjeta te primjere ceremonijala i diplomatskih protokola pri održavanju državnih posjeta u Republici Hrvatskoj. Svaka država planira sve državne, službene i druge posjete dosta vremena unaprijed i one izvan zemlje i one u zemlji, a sukladno vanjskopolitičkim interesima.

Takvo je planiranje potrebno kako iz političkih i gospodarskih, tako i iz financijskih razloga. Svaka država oduvijek teži uspostavljanju što boljih odnosa s drugim državama pa stoga i teži ostvarivanju što kvalitetnijih dočeka i posjeta. Prilikom državnih posjeta države međusobno razmjenjuju stalna predstavništva.

U Republici Hrvatskoj postoji diplomatski protokol s funkcijom pružanja pravovremene i kvalitetne potpore radu diplomatskih misija, diplomata i drugih članova misija, prema kojem se svi posjeti i ceremonijali odrađuju, a omogućava kvalitetan i dostojan odnos

prema diplomatskim misijama i njihovim članovima. Ovaj rad obradit će teorijske pojmove protokola, diplomatskog protokola i ceremonijala.

Protokol je utvrđeni skup pravila koja predstavljaju opće prihvaćene smjernice lijepog i civiliziranog ponašanja. Protokolarna povijest je bogata i dugačka, još u srednjovjekovnim političkim okupljanjima i bogatim društvenim događanjima visokog društva, protokolu i ceremonijalu pridodavala se posebna pozornost. Na taj način nije zadovoljena samo forma lijepog ponašanja nego se iskazivalo poštovanje spram drugih država i njihovih predstavnika, što je i više nego često puta bio razlog uspješnog ishoda međunarodnih nesuglasica i sporova. Poštivanje i obavezno postojanje protokolarne procedure svakako je najizraženije na području diplomacije pojedine države.

Nekada su se pitanja i interesi države rješavali ratovima, danas se interesi i moć države promiču putem dobre državne diplomacije. Ishodište i uspješnost diplomacije uvelike ovisi o dobro odrađenom i koordiniranom državnom protokolu. Dokaz tomu je i činjenica da u provođenju protokola nije dozvoljena nikakva samovolja ili iznenadno mijenjanje protokolarnih pravila, jer i najmanja pogreška može imati katastrofalne posljedice za ostvarenje političkih interesa pojedine države ili može znatno narušiti prijateljske odnose između dvije države. Dobra i uspješna državna diplomacija je pak najbolji promotor svoje zemlje. Dobra diplomacija najbolje će graditi pozitivan imidž zemlje u svijetu i stvarati uspješan brend i prepoznatljivost na međunarodnom tržištu. Zbog toga protokol posebice diplomatski protokol, igra izuzetno važnu ulogu u gradnji imidža jedne zemlje. U radu će se dati prikaz u kojoj mjeri je Hrvatska diplomacija uspješna u promoviranju vlastite zemlje, te kakav je imidž Republike Hrvatske u međunarodnom okruženju.

1.1. Struktura rada

Ovaj diplomski rad sastoji se od osam (8) cjelina. Prvi dio je uvodni dio u kojem su istaknuti pojmovi diplomatski protokol, ceremonijal, red prvenstva i povlastica, zatim diplomacija i imidž države te struktura rada. Drugi dio rada posvećen je međudržavnim odnosima, odnosno razvitak sredstava komunikacije i predstavljanje država u međunarodnim odnosima. Treći dio rada odnosi se na put od klasične do javne

diplomacije, odnosno ulogu hrvatskih diplomata u stvaranju slike o Hrvatskoj te korištenje nacionalnih simbola u promociji države. Četvrti dio rada stavlja naglasak na elemente i akte diplomatskog protokola, razlici između diplomatskog i međunarodnog protokola te ostale vrste protokola. Peti dio odnosi se na analizu diplomatskog protokola Republike Hrvatske. Šesti dio rada govori o diplomatskim državnim posjetima, dok se sedmi i osmi dio rada odnose na zaključak o svemu navedenome u radu odnosno korištenu literaturu.

2. MEĐUDRŽAVNI ODNOSI

Od svih načina na koji država komunicira s inozemstvom, javna diplomacija ima najviše učinaka na imidž zemlje, jer izravno utječe na javno mnijenje u određenoj zemlji, a time pridonosi i stvaranju, odnosno promjeni njihove percepcije. Prema Skoko, javna diplomacija termin je koji se pojavljuje šezdesetih godina prošlog stoljeća u SAD-u, a u kontekstu međunarodnih odnosa vrlo često se poistovjećuje s odnosima s javnošću države.¹

Dio teoretičara drži kako je javna diplomacija eufemizam za državnu propagandu, budući da se njome pojedine države i nacije žele predstaviti u boljem svjetlu. Međutim, ideja javne diplomacije stvorena je zbog promjena koje su u moderni svijet unijeli brzi globalni mediji, masovna demokracija, transparentnost te potrebe da vlade svoju politiku prezentiraju cjelokupnoj populaciji, a ne samo pojedincima i drugim vladama.

Uz to, vlade promovirajući primjerice ulaganja ili turizam moraju koristiti najsofisticiranija komunikacijska i promotivna sredstva, poput komercijalnog marketinga, jer multinacionalne korporacije dobivaju snagu država, a oba područja se natječu za sličan udio potrošača u istim zemljama.²

2.1. Javna diplomacija i komunikacija

Javna diplomacija je vladin proces komuniciranja sa stranim publikama u nastojanju da dovedu do razumijevanja ideja i ideala njene nacije, njenih institucija i kulture, kao i nacionalnih ciljeva i trenutnih politika. Berridge javnu diplomaciju poistovjećuje s propagandom, koju provode ili poduzimaju diplomati, odnosno ured za informiranje ili odjel za tisak i informiranje veleposlanstva.

¹ Bilandžić, M., Barun, I. (2013). Poslovna znanja u funkciji razvoja: gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj, Market-Tržište, 25

² Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

Kaže kako im je osnovni zadatak osigurati „udarnim vijestima“ što bolju vrtnju, odnosno upravljati vijestima od njihova interesa. Glavni instrumenti kojima se koristi javna diplomacija jesu mediji - osobito radio i televizija, filmovi, knjige, brošure, časopisi, kulturna, znanstvena i obrazovna razmjena, ali i dijalog s određenim ciljnim skupinama.³

Dok standardna diplomacija podrazumijeva međusobnu komunikaciju dužnosnika različitih vlada međusobno ili s dužnosnicima međunarodnih organizacija, javna se diplomacija nastoji fokusirati na modalitete prema kojima država, odnosno vlada komunicira s građanima drugih država, odnosno određenim skupinama, kao što su novinari, gospodarstvenici, kreatori javnog mišljenja, predstavnici nevladinih udruga i sl., smatra Skoko.

Za razliku od tradicionalne diplomacije koja je uglavnom bila tajna, javna diplomacija se događa u realnom vremenu, pred milijunskim auditorijem i koristi sredstva masovnog komuniciranja.⁴

2.2. Pojačani razvitak sredstava komunikacija

Pojačani razvitak sredstava komunikacija započinje od sredine 19. stoljeća, kada su već izumi brzojava i potom radija izazvali velike promjene u načinu diplomatskog rada, a osobito ekspandira krajem 20. i početkom 21. stoljeća.⁵

Razdoblje od kraja 20. stoljeća može se nazvati i komunikacijskom odnosno informatičkom revolucijom koja je pokrenula proces svjetske globalizacije.

³ Bilandžić, M., Barun, I. (2013). Poslovna znanja u funkciji razvoja: gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj, Market-Tržište, 25

⁴ Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

⁵ Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

Nagli razvitak informatičke tehnologije, brzina prijenosa informacija i brojnost raspoloživih izvora, kao i pojava novih medija, odražavaju se i na diplomaciju, koja u velikoj mjeri svoje djelovanje zasniva na informiranju i komuniciranju.⁶

Također, diplomatski rad uključuje i promidžbu svoje države, bilo prema državi primateljici u bilateralnoj diplomaciji ili na širem svjetskom području u multilateralnoj diplomaciji.

2.3. Predstavljanje država u međunarodnim odnosima

U radu Poslovna znanja u funkciji razvoja: gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj, Bilandžić i Barun smatraju da se međunarodni odnosi sa znanstvenog i s praktičnog pristupa, dijele na dva temeljna područja: političko i ekonomsko.

U oba slučaja njihov središnji sadržaj su međudržavni odnosi, odnosi između različitih subjekata međunarodnih odnosa, faktori koji utječu na ponašanje međunarodnih subjekata te zakonitosti djelovanja u međunarodnom poretku.

Pod subjektima međunarodnih odnosa smatraju se države, međunarodne vladine i nevladine organizacije, politički pokreti međunarodnog karaktera, međunarodna poduzeća, crkve i religijski pokreti, razne profesionalne međunarodne organizacije, nacije, grupe ljudi, ali i čovjek pojedinac.⁷

Međunarodni odnosi su društveni odnosi koji ostvaruju svoje interese kroz komunikaciju subjekata. Oni podrazumijevaju aktivnost ekonomskih subjekata čiji odnosi proizlaze iz odnosa proizvodnje, razmjene i potrošnje materijalnih dobara i usluga u međunarodnom ekonomskom prostoru. U takvom svjetskom međunarodnom ekonomskom poretku svaki sudionik ima za cilj ostvarivanje vlastitih interesa i ciljeva izabirući različite načine i sredstva komunikacije. Jedan od načina komuniciranja jest

⁶ Bilandžić, M., Barun, I. (2013). Poslovna znanja u funkciji razvoja: gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj, Market-Tržište, 25

⁷ Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

diplomacija te njezina moderna forma koja se u literaturi sve češće javlja pod nazivom gospodarska/ekonomska diplomacija.

Odnosi s inozemstvom smatraju se jednom od najvažnijih državnih funkcija čija je glavna funkcija ostvarenje neotuđivih povlastica vrhovnih državnih tijela. Zbog toga svaka država određuje osobe i tijela odgovorna za međunarodno komuniciranje i predstavljanje države uopće za razvijanje međunarodnih aktivnosti.

2.4. Vrste odnosa među državama

Feltham napominje kako je glavna zadaća svake države u odnosima prema drugim državama „usmjeravati i utjecati na te odnose kako bi ostvarila vlastiti maksimalni dobitak“. Isto tako, država je odgovorna za provođenje politike prema drugim državama, ali i za odnos između država u cilju svjetskog sklada, odnosno u cilju sprečavanja ratova. Također navodi kako je oblikovanje vanjske politike jedan od pogleda ukupne državne politike i zadaća političara.⁸

Vođenje međunarodnih odnosa i usklađivanje različitih prioriteta vanjske politike zadaća je diplomata. Povijest međunarodne politike i diplomacije upozorava na niz karakterističnih odnosa koji su duže ili kraće vrijeme vladali između pojedinih država ili skupine država prema drugoj skupini država.⁹

Za suvremenu generaciju možda je najbolji primjer gotovo kolektivni izolacionistički, pa čak i neprijateljski odnos arapskih i drugih muslimanskih država spram Izraela ili pak hladni i antagonistički odnosi zemalja članica NATO-a spram zemalja članica Varšavskog ugovora, sve do njegova raspada odnosno do raspada takozvanog Sovjetskog bloka zemalja s bivšim SSSR-om na čelu.

⁸ Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

⁹ Berridge, Geoff R. Diplomacija: teorija i praksa. Biblioteka Politička misao/Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.

2.5. Uloga medija u suvremenim međunarodnim odnosima

Međunarodna politika je bazirana na ideji stalnog pokušaja da se utječe na države i druge njene sve brojnije aktere (uz dosadašnje najčešće zanemarivanje većine učesnika od strane dominantnih država i međunarodnih institucija). Ona je bazirana na donošenju odluka u međunarodnim poslovima, a državni lideri, ministri i vladajuće partije, kao i drugi sve brojniji akteri u ovom polju su sve više prisiljeni da vode računa o javnom konsenzusu, posebno kad poduzimaju određene akcije u međunarodnoj politici, piše Vočkić-Avgadić.

Iako je globalizacija razbila brojne ograde koje su postojale u prošlosti, „zid prema nepoželjnim“, ta pozicija dominantnosti i dalje je prisutna u međunarodnim odnosima.

Dakle, za razliku od klasične diplomacije, koja se pretežito koristila tajnom diplomacijom, odnosi s javnošću važan su dio djelovanja suvremene diplomacije, koja se služi promidžbom kako bi u državi primateljici ili na razini multilateralne diplomacije, predočila drugim stranama kulturna, gospodarska i druga obilježja vlastite države s ciljem postizanja njezinog što boljeg imidža.¹⁰

Berković navodi kako je dobar imidž važan za dobivanje naklonosti za ostvarivanje određenih programa odnosno ostvarenje političkih, kulturnih, gospodarskih i drugih ciljeva u međunarodnim odnosima.¹¹

Ova djelatnost posebice dobiva na važnosti u uvjetima procesa globalizacije, kada se informatičkim napretkom i gospodarskom liberalizacijom i povezanošću, nastoji nametati jednoobrazno ponašanje i mjerila vrijednosti, a kao odgovor na taj proces sve je prisutnija tendencija zaštite i naglašavanja vlastitog kulturnog identiteta.

¹⁰ Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova

¹¹ Berridge, Geoff R. Diplomacija: teorija i praksa. Biblioteka Politička misao/Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.

Pod protokolom se podrazumijevaju i svojevrсни međunarodni sporazumi, zbirka pisanih i običajnih normi međusobnog ponašanja država i njihovih predstavnika, te ustanove koje se bave primjenom propisanih normi.

Protokol dodjeljuje svakome sudioniku odgovarajuće mjesto u političkoj i administrativnoj strukturi, jamči djelatnicima u državnoj službi njihova prava, rješava nesporazume koji se tiču prava prvenstva kao i nesuglasice o korištenju pripadajućih povlastica i imuniteta.

Protokol koordinira svakodnevne aktivnosti državnih vlasti kao i stranih vlasti koje svoje službene dužnosti obavljaju prema uputama vlade (stalni i privremeni diplomati, konzuli i međunarodni dužnosnici).

Tim pravilima se svakom sudioniku daju počasti, prednosti, povlastice i nepovredivosti na koje ima pravo te se na taj način jamče jednakost i pravo država koje jedna drugoj dopuštaju da se slobodno čuje njihov glas. Ceremonijal i protokol sadrže pravila i propisuju jedinstvenu proceduru koja iznad svega zahtjeva uljudnost, koja je ključan element u prevladavanju dobrih namjera i međuljudskih pregovora. Uljudnost, lijepo ponašanje i uvažavanje su najbitnije osobine u odnosima diplomata i konzula.

Uljudnost predvodi i u zaključivanju i objavljivanju međunarodnih dokumenata. Stoga je zadaća protokola da ulaže napore za održavanje pozitivne atmosfere i da izgladuje sporove i nesuglasice koji katkad mogu nastati i zbog „sitnica“. Francuska poslovice kaže „da ljubazno ophođenje ne ranjava jezik“, jezik diplomacije kao i jezik u poslovnom svijetu trebao bi uvijek biti uvijen u mekanu rukavicu i mora „sačuvati hladnu krv.“

To je svakako jedan od najsuptilnijih načina da se dobije što više za vlastitu zemlju, a dade što se manje može. U protokolarnoj i ceremonijalnoj komunikaciji trebalo bi uvijek zadržati objektivnost, pokazati dobru volju i poticati dobro raspoloženje. Ceremonijal koji se primjenjuje u međunarodnim događajima izuzetno je važan. Svaka vlada mora uložiti maksimalne napore i veliki stupanj ozbiljnosti u pripremi međunarodnih skupova, sastanaka, pri sklapanju i potpisivanju ugovora i međunarodnih dokumenata. Briga koja se iskazuje da bi se primanju jednog poglavara države, izaslanstvu, potpisivanju ugovora, ministru, veleposlaniku i drugima dao doličan sjaj, pokazuje

stupanj kojim države žele očitovati svoj položaj u njihovim odnosima, smjer u kojem žele da se ti odnosi razvijaju i poboljšanja kojima žele pridonijeti.

Protokol definira način odvijanja javnih svečanosti, daje im metodu, ograničenja, ravnotežu i etiketu, definira pravila za razmjenu službenog i privatnog dopisivanja, način oslovljavanja i sve potrebno da svaka osoba dobije položaj i poštovanje koje mu pripada temeljem posla koji obavlja i koji mu daje to pravo.

3. DIPLOMACIJA – PUT OD KLASIČNE DO JAVNE DIPLOMACIJE

Počeci diplomacije utemeljeni su već tada kada su „prve ljudske zajednice odlučile da je bolje saslušati poruku nego pojesti glasnika“. Diplomacijom se na miran i uljudan način, međusobnim razumijevanjem i kompromisima pokušavaju riješiti određena sporna međunarodna pitanja između država.¹²

Promatrajući teorijske definicije diplomacije ona je u svojoj osnovi i temeljima državna djelatnost, kojom se uređuju međusobni odnosi s drugim državama. Glavno obilježje diplomacije je da su diplomatske aktivnosti uvijek usmjerene ka ostvarivanju ciljeva koje je postavila trenutna vladajuća struktura u državi. Ciljevi te politike ogledaju se u vanjskoj politici država, diplomacija je instrument kojim se ostvaruje ta politika.

To je osnovna funkcija diplomacije koja, kao državna djelatnost, na području vanjske politike podrazumijeva i specifičnost metoda te aparat koji obavlja te djelatnosti. „Diplomacija proširuje i produbljuje prijateljske, političke i gospodarske odnose s državama saveznicama i neutralnim državama. Istodobno, i uz dužno poštovanje, ona ulaže napore za promjenu odnosa onih vlada koje vode neprijateljsku ili bar suzdržanu politiku.“¹³

Diplomacija je zanat kojemu je cilj produljivati razumijevanje među državama različitih političkih sustava, proširivati i jačati cjelokupne prijateljske i korisne odnose među državama te ulagati napore za miroljubivo rješavanje eventualno nastalih sporova i nerazumijevanja s pojedinim državama. Svaka država teži da ima što više onih s kojim se slaže i surađuje, a po mogućnosti ni jednog neprijatelja.

¹² Berridge, Geoff R. Diplomacija: teorija i praksa. Biblioteka Politička misao/Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.

¹³ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

3.1. Uloga hrvatskih diplomata u stvaranju slike o Hrvatskoj

Diplomat je predstavnik države koji obavlja službene diplomatske poslove u inozemstvu. Najbitniji čimbenik koji utječe na stvaranje slike i percepcije određene države u svijetu je svakako uspješnost njenog vanjskopolitičkog djelovanja.

Djelovanje na području vanjske politike osim provođenja zadanih političkih i gospodarskih ciljeva uključuje odličnu koordinaciju diplomatskog djelovanja na međunarodnoj sceni. Aktivnosti hrvatskih diplomata znatno utječu na stvaranje slike o Hrvatskoj.¹⁴

Nakon završetka domovinskog rata, hrvatska diplomacija bila je fokusirana i ulagala je znatne napore u međunarodno priznanje Republike Hrvatske u svijetu.¹⁵

Zadnje desetljeće obilježeno je aktivnostima vezanim za ulazak Hrvatske u EU. Najveći dio diplomatskih aktivnosti u tom periodu bio je usmjeren ispunjenju svih uvjeta za primanje u punopravno članstvo EU.¹⁶

Ostaje pitanje koliko se zapravo Hrvatska diplomacija u skladu s akceptom nove javne diplomacije uspjela u razdoblju od postanka neovisnosti baviti promocijom same zemlje, stvoriti joj određeni imidž i prepoznatljivost u svijetu. Nažalost, praksa je takva da hrvatski diplomati nisu baš često prepoznati u javnosti zemlje primateljice. Razlog tome je zasigurno što je Hrvatska relativno mlada država, mala država bez velike moći, ali vrlo dobrog geostrateškog položaja, prirodnih potencijala i kulturnih znamenitosti na koje se hrvatska diplomacija trebala više orijentirati i učiniti je više prepoznatljivom u međunarodnom okruženju.

¹⁴ Berridge, Geoff R. Diplomacija: teorija i praksa. Biblioteka Politička misao/Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.

¹⁵ Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994

¹⁶ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

3.2. Korištenje vizualnih nacionalnih simbola u promociji države

Vizualni identitet je vidljiva bit korporacije, institucije ili vladine agencije. Najčešće je to logotip, zaštitni znak, prepoznatljiva boja, stil slova i slično. Kod države su to u prvom redu: njezino ime, grb, zastava i himna.

Robert Jakovljević drži kako „promociji prethodi usuglašavanje oko identiteta države te dodaje kako su ime, znak i slogan temeljna tri elementa državnog identiteta.“¹⁷

Od davnina su simboli dramatično i izravno sredstvo uvjeravajuće komunikacije koja uključuje velik broj ljudi i dugačke linije komunikacije. Simboli se koriste kako bi se masama prenijele složene poruke.¹⁸

Neki su se stručnjaci zalagali da Hrvatska stvori poseban „nacionalni“ znak koji bi u svijetu predstavljao hrvatski identitet. No, u prilog tome ne idu svjetska iskustva koja potvrđuju kako ne treba ići dalje od heraldike, jer su najupečatljiviji nacionalni znakovi grb i zastava. Primjerice, znak prepoznavanja švicarske kvalitete na njihovim proizvodima je bijeli križić na crvenom polju izveden iz nacionalne zastave.

Vjerodajnica je posebnog oblika, sastavljena na kvalitetnom papiru u pravilu stalno istog protokolarnog sadržaja, ovjerena pečatom, suhim žigom ili naljepnicom sa suhim žigom. To pismo obično supotpisuje i ministar vanjskih poslova. Izvornik pisma stavlja se u omotnicu koja se blago zatvara žigom (naljepnicom), kako bi je poglavar države kad mu pismo bude predano mogao na mjestu otvoriti što oni u pravilu ne čine odmah.

19

Uz pismo sastavljeno na jeziku zemlje šiljateljice po protokolu se prilaže prijevod na jeziku zemlje primateljice ili na jeziku koji ona preferira (u pravilu je to engleski jezik, osim za frankofonske zemlje koje se služe francuskim jezikom). Uz izvornik pisma

¹⁷ Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994

¹⁸ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

¹⁹ Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994

prilaže se i kopija koju šef misije predaje ministru vanjskih poslova, a po protokolu prije predaje izvornika poglavaru države. Redovni otpravnik poslova dobiva kabinetsko pismo (fra. letters de cabinet) ministra vanjskih poslova države šiljateljice koje je naslovljeno na ministra vanjskih poslova države primateljice.²⁰

Nakon što je za neku zemlju određen diplomata, on prvo mora pristupiti proučavanju povijesti te zemlje, njezinih tradicija, institucija te političkog, gospodarskog i kulturnog sustava. To je osnovno znanje koje mu je potrebno kao temelj za njegov rad i djelovanje u zemlji primateljici.

Kroz želju i sposobnost da upozna narod i zemlju u kojoj diplomatski djeluje, on u prvom redu iskazuje svoje osobno, ali i poštovanje zemlje koju predstavlja prema zemlji primateljici. U sklopu njegovih aktivnosti poželjno je druženje s građanima te zemlje, drugim diplomatima, novinarima, političarima, gospodarstvenicima te ljudima iz kulturnog i znanstvenog života zemlje. Na taj način on najbolje upoznaje gospodarske, društvene i političke prilike zemlje primateljice.

Da bi hrvatska diplomacija u skorije vrijeme pomakla granice i pružila sliku napretka kroz porast pozitivnijeg imidža Republike Hrvatske u međunarodnom okruženju, potrebno je iz temelja promijeniti način i prirodu funkcioniranja naše diplomacije.

Diplomatske aktivnosti naših diplomanata u svijetu nikako se ne smiju oslanjati samo na političke kanale i veze, potrebno je utjecati i na cjelokupno javno mnijenje i građane pojedine države. Jedno od najbitnijih i najmoćnijih oružja je ogroman utjecaj na medije države primateljice.

Upravo su mediji ti koji danas imaju najjaču moć i utjecaj na kreiranje javnog mišljenja i percepcije svojih građana o Republici Hrvatskoj. Javno mišljenje građana zemlje primateljice kroji se kroz razna kulturna događanja (glazbeni i filmski festivali), književnost, način života, tradicionalne vrijednosti, sportska događanja, znanstvene suradnje za koje Hrvatska ima veliki potencijal, ali ga izuzetno malo iskorištava. Na taj

²⁰ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

način stvaramo nove kupce, poklonike, lobiste, prijatelje ili ako ništa drugo smanjujemo broj neprijatelja.

U 2001. godini, Hrvatska pokušava provesti svojevrsnu reformu hrvatske diplomacije te objavljuje Strategiju razvoja Republike Hrvatske Hrvatska u 21. stoljeću.

Strategija predviđa novi način funkcioniranja hrvatske diplomacije koji je pomaknut s čisto sigurnosno i političkog plana djelovanja na gospodarsko, kulturno, znanstveno, sportsko, obrazovno, informatičko, te okolišno i migrantsko područje na koje je hrvatska diplomacija trebala preorijentirati svoje aktivnosti i djelovanje. Strategija je predvidjela puno više gospodarske, kulturne i druge diplomacije, uključivala je znatno više stručnjaka iz pojedinih područja a manje čisto profesionalnih diplomata, „manje yes men-a“, više individualnog kreativizma, prihvaćanja koncepta „long life learninga“ i u diplomaciji.

Novi diplomati trebali su češće podnositi izvješća saborskim odborima, umjesto klasičnih izvještaja koja su se slala i u kojima je najčešće stajalo ono što je trenutno političko vodstvo željelo čuti, nova izvješća trebala su biti stručna i objektivna i davati pravi uvid u međunarodni položaj Republike Hrvatske bez obzira kakav on trenutno bio.

Središnje tijelo koje bi koordiniralo sve diplomatske aktivnosti bilo je zamišljeno kao Vijeće za međunarodne odnose. Vijeće bi okupljalo stručnjake raznih područja koji bi zajednički pronalazili prijedloge i rješenja vezana za vanjsku politiku, a koja bi doprinijela reformi hrvatske diplomacije.

Nažalost ništa od navedene i dobro osmišljene strategije nije zaživjelo. Hrvatska diplomacija i dalje se svodi na klasičnu diplomaciju. Neminovno je da je Hrvatskoj prije svega potrebna Središnja državna institucija koja bi strateški upravljala ugledom i komunikacijom sa svijetom.

Takva institucija okupljala bi i ostale strukture društva koji ipak rade na promociji Republike Hrvatske u svijetu kao što su: Hrvatska turistička zajednica, Ministarstvo kulture, Hrvatska gospodarska komora. Činjenica je da je Hrvatska diplomacija

posljednja dva desetljeća lutala, diplomati su uglavnom odrađivali zadatke u smislu klasičnih vanjskopolitičkih naputka dobivenih iz centrale. Najgore je što oni ni sami nisu imali jasnu strategiju i viziju što i kako bi trebali predstavljati Republiku Hrvatsku u svijetu.

I na kraju diplomacija je specifično zanimanje u kojoj je čast od izuzetne važnosti. Čast, lojalnost i odgovornost prema vlastitoj zemlji i narodu kojeg predstavlja svijetu. To su temeljne karakteristike koji mora imati svaki dobar diplomat koji voli svoju zemlju i koji je želi svijetu predstaviti u najboljem izdanju.

Od prve polovice prošlog stoljeća mediji imaju sve veću ulogu u stvaranju imidža neke zemlje ili predstavljanju njezine vanjske politike. U početku masovno tiskani sada su gotovo zamijenjeni elektroničkim medijima, u velikoj mjeri utječu na stvaranje javnog mnijenja, a onda posredno i na odluke političkih struktura.

Elektronički mediji omogućuju najbrži pristup javnosti posebice preko satelita i interneta. Time se brišu vremenske i prostorne razlike, a cijeli se svijet integrira u jedinstveno informativni prostor. Suvremeni masovni mediji informiraju globalno društvo porukama informativnog, mislilačkog i orijentacijskog karaktera kako bi doprinijeli međusobnom razumijevanju i utjecali na stvaranje javnog mijenja. Masovni mediji su preduvjet za formiranje javnosti i sredstvo za izražavanje javnog mijenja.

Uloga globalnih medija u pojedinim zemljama u stvaranju slike o nekoj zemlji izuzetno je velika. S obzirom na ogromnu ulogu koju mediji imaju u stvaranju imidža zemlje, posebnu pažnju treba posvetiti analizi izvještavanja nacionalnih medija i medija koji imaju globalni utjecaj.

Važna činjenica u analizi medija i njihovog utjecaja na imidž zemlje ili vanjskopolitički uspjeh, temelji se na njihovom utjecaju na donositelje odluka u svojoj zemlji odnosno utjecaju na vladajuću političku strukturu.

Problem je u tome što mediji svojim čitateljima i gledateljima prenose skraćene, prerađene informacije o zbivanjima i procesima u pojedinim državama. Takve medijske poruke uglavnom ne utječu izravno na život njihovih primatelja, pa se oni

zadovoljavaju informacijama iz druge ruke i u pravilu vrlo rijetko produbljuju interes za zemlju i zbivanja na koju se informacije odnose.

Na taj način masmediji postaju neka vrsta filtera prema informacija iz inozemstva i time stvaraju imidž pojedinih zemalja u domaćoj javnosti. Građani su tradicionalno pasivni primatelji političkih informacija koje dobivaju preko novina, radio postaja i televizije.

Nositelj projekta brendiranja ne može biti isključivo i jedino nacionalna vlada, državna tijela, agencije ili profesionalne PR agencije. S obzirom da proces brendiranja duboko zadire i ovisi o dobro izgrađenom i osviještenom nacionalnom identitetu te se odražava na cjelokupan narod, potreban je konsenzus svih skupina društva oko temeljnih vrijednosti i vizije budućnosti. Prema Jaffu i Nebenzahlu, najvažniji uvjet kvalitetnog brendiranja uključuje čitav niz nositelja interesa i interesa nacionalne, regionalne i lokalne vlasti.

U proces brendiranja moraju biti uključene razne grane privatnog sektora kao što su turizam, poljoprivreda, gospodarstvo i informacijska tehnologija. Kao jedan od glavnih nositelja svakako je i lokalno stanovništvo. Anholt tvrdi kako je to prevažan zadatak da bi se prepustio isključivo vladi ili samo privatnim tvrtkama i civilnom društvu. Potrebna je sinergija i suradnja svih triju strana, jedino tako se dugoročno može uspjeti u tom zadatku.

Glavne sudionike treba osposobiti za njihove uloge upravljanja nacionalnim brendom te im pomoći da razumiju na koji način to utječe na njihove uobičajene aktivnosti i život u državi uopće.

Glavna odgovornost za stvaranje državnog imidža ipak je na nacionalnoj vladi, bilo bi dobro da je koordinator svih aktivnosti središnja vladina agencija koja pokriva interdisciplinarna područja i okuplja vodeće nacionalne stručnjake.

Uspješnost takvog pristupa pronalazimo u iskustvima uspješnih zapadnih zemalja. Brendiranje je projekt koji svakako mora imati bezuvjetnu potporu poglavara države i premijera jer ipak se radi o odgovornosti za ugled države. Za uspjeh kvalitetnog

brendiranja potreban je kompromis oko zajedničkih vrijednosti i interesa, nepoželjno je da dolazi do sukoba oko interesa i ciljeva različitih sudionika koji su uključeni u proces.

Proces u potpunosti mora biti demokratski, transparentan, potpuno uključujući i motivirajući jer u protivnom će propasti. Građani države moraju biti njezini glavni veleposlanici u komunikaciji s drugima, to se može postići samo ako se narod kroz nacionalnu ambiciju motivira i ispuni energijom.

4. DIPLOMATSKI PROTOKOL

Radovan Vukadinović u knjizi Međunarodni politički odnosi diplomaciju definira kao društvenu djelatnost s odgovarajućom organizacijom kojoj je glavna namjera predstavljanje države u međunarodnim odnosima i rad na ostvarivanju vanjskopolitičkih ciljeva države mirnim sredstvima.²¹

Diplomaciju se može svrstati među najstarije društvene djelatnosti. Kao jedan od načina zadovoljavanja nacionalnih interesa, ali i kao sredstvo sporazumnog rješavanja problema, smatra se najstarijim oblikom suradnje među državama (Bilandžić, Barun). U diplomatskom rječniku izraz protokol ima više značenja:

- zapisnik,
- međunarodni ugovor (obično sklopljen u jednostavnijem obliku i u pomoćnoj funkciji uz neki drugi osnovni ugovor),
- konzula u izvršenju konzularne funkcije bilježnika,
- skup pravila i običaja o ponašanju u međudržavnim odnosima.²²

Protokol i ceremonijal važan su segment državne uprave, posebice u njezinoj zadaći na području međunarodnih odnosa.

Budući da su se države, prihvaćanjem pojedinih konvencija, obvezale poštovati konkretna općeprihvaćena načela u međusobnom ophođenju i kako međusobno ophođenje država preko njihovih predstavnika nazivamo diplomacijom, odatle i prihvaćena načela te njihovu primjenu nazivamo diplomatskim protokolom.

²¹ Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994

²² Wood, John R., i Jean Serres. Diplomatski ceremonijal i protokol: osnove, postupci i praksa. Biblioteka Međunarodni odnosi. Zagreb: Mate, 2004.

4.1. Općenito o diplomatskom protokolu

Riječ protokol potječe od grčkog *protokollan* (prvi ljepilo) - u srednjem vijeku ovaj izraz odnosio se na papirologiju i upravljanje arhivom. Kasnije je riječ protokol posuđena u diplomatsku komunikaciju: u Bizantu se njome označavao prvi dio svečanog dokumenta koji je sadržavao popis visokih dužnosnika. S vremenom se riječ protokol počela upotrebljavati za označavanje etikete diplomacije. Standardi diplomatskog protokola su rezultat dugogodišnjih odnosa među državama, što ga čini povijesnom političkom kategorijom. Protokolarne prakse spadaju u službene (državne, diplomatske) i poslovne. Državni protokol regulira odnose koji se odvijaju na nacionalnoj razini, sfere diplomatskog protokola su međunarodni odnosi.²³

Protokol je pravilo koje opisuje kako bi se neka aktivnost trebala obavljati, posebno u području diplomacije, a može se odnositi i na međunarodni sporazum koji dopunjuje ili mijenja ugovor. Protokoli određuju ispravno i općeprihvaćeno ponašanje u državnim i diplomatskim pitanjima kao što je rangiranje diplomata kronološkim redoslijedom njihove akreditacije na sudu, iskazivanje odgovarajućeg poštovanja šefu države, i drugo.

U Diplomatskom protokolu Queenslanda stoji: „Glavna uloga diplomata i diplomatskog zbora je njegovati uzajamno korisne odnose između nacionalnih država. Diplomatski protokol stoga se odnosi na izgradnju odnosa i omogućavanje pozitivnih ishoda za uključene strane.” S druge strane, Macquariejev rječnik definira ga kao “običaje i propise koji se odnose na ceremonije i etiketu diplomatskog zbora”. U praktične svrhe diplomatski protokol odnosi se na poštivanje ispravnih postupaka. To je umjetnost osiguravanja da se službene (i neslužbene) prilike, sastanci, posjeti i funkcije planiraju i provode u skladu sa skupom pravila koja su formalno, društveno i kulturno prihvaćena i očekivana od strane uključenih strana. Diplomatski protokol koristi se kao alat za međusobnu komunikaciju kako bi se što više smanjila mogućnost diplomatskih grešaka. Ne koristi se samo u diplomaciji, nego i u drugim profesionalnim područjima (npr. u svijetu velikih multinacionalnih tvrtki). Najvažnije komponente kao što su

²³ Kopp, H.W. (2011) *Career Diplomacy: Life and Work in the US Foreign Service*. Oxford: Oxford University Press,

ljubaznost, profesionalnost i poštovanje važni su pojmovi u različitim sferama naših života.²⁴

Protokol je pravilo koje usmjerava kako bi se neka aktivnost trebala obavljati, posebno u području diplomacije. Određuju ispravno i općeprihvaćeno ponašanje u državnim i diplomacijskim pitanjima kao što je rangiranje diplomata kronološkim redoslijedom njihove akreditacije na sudu, iskazivanje odgovarajućeg poštovanja šefu države, i ostalo.

Diplomatski protokol diktira kako bi se političari i predstavnici različitih nacija trebali ponašati tijekom svojih službenih interakcija kao sredstvo za promicanje uljudnosti i prenošenje njihovog poštovanja. Označava obrazac pravila, tradicija, običaja i konvencija koji se koriste u međunarodnim odnosima. Tijekom stoljeća su se formirali postupno postajući općeprihvaćene norme koje uključuju sve aspekte diplomatske prakse.²⁵

4.2. Uspostava diplomatskih odnosa

Diplomaciju se često miješa s vanjskom politikom. Diplomacija je glavni, ali ne i jedini instrument vanjske politike, koji postavljaju politički čelnici, iako ih diplomati mogu savjetovati. Vanjska politika propisuje strategije, postavlja ciljeve i široke taktike koje će se koristiti u njihovom ostvarenju. Diplomacija je glavna zamjena za upotrebu sile ili prikrivenih sredstava u državnom upravljanju; to je način na koji se sveobuhvatna nacionalna moć primjenjuje na mirno prilagođavanje razlika između država. Njezini primarni alati su pregovori i međunarodni dijalog koje prvenstveno provode akreditirani izaslanici i drugi politički čelnici.

Za razliku od vanjske politike, koja se uglavnom javno proglašava, većina diplomacije vodi se u povjerenju iako se i činjenica da je u tijeku i njezini rezultati gotovo uvijek javno objavljuju u suvremenim međunarodnim odnosima.²⁶

²⁴ Kopp, H.W. (2011) *Career Diplomacy: Life and Work in the US Foreign Service*. Oxford: Oxford University Press,

²⁵ De Rosayro, G. (2016) Protocol, the fine tact of the diplomat, dostupno na: <https://www.dailynews.lk/2016/03/28/features/77580>

²⁶ Freeman, C.W. (2020) Diplomacy, dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/History-of-diplomacy>

Svrha vanjske politike je promicanje interesa države koji proizlaze iz geografije, povijesti, ekonomije i raspodjele međunarodne moći. Očuvanje nacionalne neovisnosti, sigurnosti i integriteta – teritorijalnog, političkog, gospodarskog i moralnog – smatra se primarnom obvezom zemlje nakon čega slijedi očuvanje široke slobode djelovanja za državu.

Svrha diplomacije je ojačati državu, naciju ili organizaciju kojoj služi u odnosu na druge promicanjem interesa koji su joj zaduženi. Diplomacija je snažno sklona pregovorima radi postizanja sporazuma i rješavanja pitanja između država. Ona uobičajeno, ali ne uvijek, nastoji očuvati mir. Čak i u vrijeme mira diplomacija može uključivati prisilne prijetnje ekonomskim ili drugim kaznenim mjerama. Međutim diplomacija obično nastoji razviti dobru volju prema državi koju predstavlja, njegujući odnose sa stranim državama i narodima koji će osigurati njihovu suradnju ili - ako to ne uspije - njihovu neutralnost.²⁷

Diplomati su stručnjaci za prenošenje poruka i pregovaranje o prilagodbi u odnosima i rješavanju svađa između država i naroda. Pomažu vođama da razumiju stavove i postupke stranaca te da razviju strategije i taktike koje će oblikovati ponašanje stranaca, posebno stranih vlada. Mudro korištenje diplomata ključ je uspješne vanjske politike.

4.3. Elementi koji reguliraju diplomatski protokol

Među elementima koje diplomatski protokol pokriva i regulira su oni koji su spomenuti u nastavku:

- Pozdrav stranim predstavnicima.
- 1. Prijem stranih polaznika
- 2. Prehrana zastupnika
- 3. Odabrani jezik

²⁷ Freeman, C.W. (2020) Diplomacy, dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/History-of-diplomacy> (pristupljeno: 1.04.2022.)

4. Odabrana odjeća
5. Upotreba nacionalnih zastava i simbola
6. Reprodukcijska državnih himni i pjesama
7. Imenovanje i sudjelovanje agenata.²⁸

4.4. Akti u kojima se primjenjuje diplomatski protokol

Među aktima u kojima se primjenjuje ovaj protokol valja istaknuti sljedeće primjere:²⁹

1. Posjeti stranih predsjednika
2. Posjeti stranih veleposlanika ili konzula
3. Sastanci s čelnicima drugih zemalja
4. Vladini akti u kojima sudjeluju strani predstavnici
5. Međunarodni sastanci na vrhu, poput G10 i G20
6. Događaji u kojima sudjeluju različite zemlje
7. Sastanci predstavnika iste ekonomske regije

4.5. Razlike između protokola i međunarodnog protokola

Ponekad su oba koncepta sinonimi. Međutim, oni predstavljaju jasnu razliku koju treba istaknuti. U tom je smislu glavna razlika u tome što je diplomatski protokol onaj koji primjenjuje diplomatsko osoblje u službenim aktima države, a agenti različitih nacionalnosti interveniraju u njima.³⁰

Stoga je ovaj protokol vrlo sličan službenom protokolu, ali uključuje elemente za upravljanje odnosima s drugim zemljama. S druge strane, međunarodni protokol koriste svi zainteresirani koji u interakciji s ljudima drugih nacionalnosti žele primijeniti

²⁸ Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994

²⁹ Wood, John R., i Jean Serres. Diplomatski ceremonijal i protokol: osnove, postupci i praksa. Biblioteka Međunarodni odnosi. Zagreb: Mate, 2004.

³⁰ Wood, John R., i Jean Serres. Diplomatski ceremonijal i protokol: osnove, postupci i praksa. Biblioteka Međunarodni odnosi. Zagreb: Mate, 2004.

protokol na kojem će se regulirati ponašanje i ponašanje polaznika. Također, institucije privatnog sektora.³¹

4.6. Ostale vrste protokola

Uz diplomatski protokol, moramo znati da postoje i druge vrste protokola koji se na isti način odnose na skup normi i ponašanja koje društvo mora slijediti u određenim okruženjima. U tom smislu, najistaknutije bi bilo sljedeće:

- Službeno
- Društveni
- Poslovanje
- Međunarodna

4.7. Zadaća diplomatskog protokola

Zadaća diplomatskog protokola je mnogostruka i vrlo složena. Upravo zbog stupnja složenosti svaka država, obično pri Ministarstvu vanjskih poslova, ima protokol kao instituciju u kojoj rade profesionalni diplomati.

Tvrđi se da je protokol najrafiniranija i najsuptilnija diplomacija. Na toj je definiciji inzistirao zadnji ministar za vanjske poslove bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.³²

Zadaća je protokola:³³

1. rješavanje svih pitanja reda prvenstva,
2. rješavanje pitanja ceremonijala i etikecije,

³¹ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

³² Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

³³ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

3. rješavanje pitanja organizacije sadržava i ceremonijala događaja ili u događaju kojemu pribiva poglavar države, predsjednik vlade ili ministar vanjskih poslova za vrijeme službenih posjeta visokih državnih dužnosnika iz inozemstva, ali i događaja u zemlji koji su od nacionalnog interesa,
4. provođenje mjera primanja, boravka, ispraćanja stranih državnih dužnosnika, kao i stranih veleposlanika – ažuriranje diplomatske liste,
5. rješavanje pitanja iz područja povlastica, imuniteta i carinskih olakšica,
6. vođenje dosjea stranih kandidata za nacionalna odličja i priprema privola za strana odličja nacionalnih kandidatima,
7. priprema i slanje notifikacija, vjerodajnica, opozivnih pisama, pisama imenovanja i egzekviture,
8. briga o pošiljanju ugovora, konvencija i ratifikacijskih instrumenata.³⁴

4.8. Ceremonijal

Od završetka Drugog svjetskog rata do danas, posebice sa započetim intenzivnijim procesom globalizacije, ceremonijal, kao sastavni dio općeg protokola, ubrzano gubi na svom blještavilu, posebice glede vojnih počasti.³⁵ Ceremonijal inače nema propisane međunarodne forme i norme, nego ga u svakoj zemlji propisuju poglavar države ili vlada imajući na umu međunarodnu praksu.³⁶

Zbog toga se obredi za pojedine prigode razlikuju od zemlje do zemlje. No, bitno je da tako propisani obredi budu u cjelini jednako primjenjivani u počast svakog stranog partnera. Posebice se vodi računa u odavanju jednakih počasti poglavarima država, predsjednicima vlada, ministrima vanjskih poslova i veleposlanicima. Za međunarodne odnose bitnije je kako se oni i prema kome primjenjuju.

³⁴ Wood, John R., i Jean Serres. *Diplomatski ceremonijal i protokol: osnove, postupci i praksa*. Biblioteka Međunarodni odnosi. Zagreb: Mate, 2004.

³⁵ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. *Masovni mediji, politika i demokracija*. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

³⁶ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. *Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova*. Zagreb: Hans-Seidel-Sitftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

4.9. Uloga protokola i ceremonijala u međunarodnim odnosima

Zadaća ceremonijala i protokola u međunarodnim odnosima vrlo je kompleksna i može biti ispunjena samo u okolnostima društvenog i političkog raspoloženja i u materijalnim uvjetima koji će omogućiti njeno slobodno odvijanje. Nadalje, zadaća ceremonijala je stvoriti ozračje u kojem će se odvijati miroljubiv odnos među suverenim državama, pravila koja ravnaju ceremonijalom kodificiraju protokol.

Njima se svakom sudioniku u tim odnosima daju počasti, prednosti, povlastice i nepovredivosti na koje ima pravo, pa se tako jamče jednakost i pravo država koje jedna drugoj dopuštaju da se slobodno čuje njihov glas. Ceremonijal i protokol nameću uljudnost koja mora prevladavati među ljudima dobrih namjera. Ona predvodi i u pregovorima, pri zaključivanju i u objavljivanju međunarodnih dokumenata.³⁷

Uljudnost je svagdašnjica u aktivnostima diplomata i konzula. Protokol obuhvaća pravila koja određuju prednost među diplomatima na istom području. U povijesti diplomacije mnogo je truda uloženo dok nisu stvoreni preduvjeti za izbjegavanje nesporazuma i sukoba u tom pogledu.

³⁷ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

5. ANALIZA DIPLOMATSKOG PROTOKOLA REPUBLIKE HRVATSKE

Što se tiče imidža i prepoznatljivosti Republike Hrvatske gledajući rezultate istraživanja zbirno, ona je na međunarodnoj sceni i dalje najprepoznatljivija po svojim prirodnim ljepotama (otocima, plažama, Dubrovniku).³⁸

Prema Skokinom istraživanju 2002. godine, Hrvatska je još uvijek u međunarodnom okruženju bila najprepoznatljivija po ratu - 50% ispitanika (za tu tvrdnju izjasnilo se velik broj europskih država, no ipak treba uzeti u obzir činjenicu da se tu radi o 2002. godini kad su ratna zbivanja još uvijek bila svježija), prirodne ljepote bile su na drugom mjestu – 24 % ispitanika.³⁹

Diplomatske aktivnosti hrvatskih veleposlanstava u inozemstvu razlikuju se u promidžbi Hrvatske unutar pojedine zemlje. Za sada se nacionalna promidžba još uvijek u najvećoj mjeri odvija putem diplomatskih skupova, evenata i događanja. Uloga hrvatskih diplomata u prvom redu bi trebala promicati interese, vrijednosti i prednosti naše zemlje putem informiranja i utjecaja na javno mnijenje u zemlji domaćinu.

Dobro osmišljenom medijskom i marketinškom komunikacijom može se smanjiti razina pogrešne ili negativne koncepcije Hrvatske u očima strane javnosti. Dobro osmišljena, otvorenija i pristupačnija promidžba usmjerena isključivo i ciljano ka javnosti može razbiti i izmijeniti sliku složenih političkih, gospodarskih, kulturnih i drugih odnosa između Hrvatske i drugih zemalja.

Demokratizacija međunarodnih odnosa rezultirala je promjenom međunarodnih odnosa u smislu da će se oni sve manje odvijati na sigurnosnim i čisto političkom planu, a sve više na gospodarskom i društvenom kao što je kultura, šport, obrazovanje, zaštita okoliša. Svaka država će u skladu s tim promjenama morati

³⁸ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

³⁹ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

mijenjati svoju nacionalnu vanjskopolitičku strategiju, donošenje odluka i strukturu aktera koji će ih donositi.

To znači da aktivnosti diplomata moraju napraviti iskorak iz tajne diplomacije prema više otvorenoj gospodarskoj, kulturnoj i drugim vrstama diplomacija. U tom pogledu rasti će potreba za više stručnih, a manje profesionalnih diplomata, manje „yes mena“, a više individualnog kreativizma i obaveznog prihvaćanja koncepta „long life learninga“ i u diplomaciji.

Hrvatska diplomacija definitivno se mora prilagoditi promjenama te se usmjeriti na gospodarsku i svekoliku drugu promociju zemlje i to bi ujedno trebao postati najvažniji vanjskopolitički cilj države. U okviru svojih aktivnosti mora iskoristiti komparativne prednosti koje Hrvatska ima na ovom području, raditi na gospodarskom probitku na inozemna tržišta te na taj način repositionirati Hrvatsku i politički unutar međunarodne zajednice.

Od diplomata se više ne traži da budu klasični tajni diplomati već da politički aktivno utječu na oblikovanje javnog mišljenja i odluka svoje zemlje u zemlji u kojoj gostuju. Diplomati današnjice mora biti PR agent svoje zemlje. Kako bi bili uspješni u novim diplomatskim aktivnostima i ostvarenju ciljeva, diplomati se moraju naoružati novim znanjima, a to su što veći broj informacija, znanja i pristup što širim masama.

Prema istraživanju najveći postotak ispitanika smatra da je Hrvatska zemlja izuzetnih prirodnih ljepota (zemlje u okruženju 12,5%, zemlje Europe – 50%, ostale zemlje svijeta 37,5%), a što se tiče tvrdnje da je Hrvatska još uvijek opterećena povijesnim zbivanjima i ratom u prvom pitanju za navedenu tvrdnju opredijelilo se 9 ispitanika (11,11% ispitanika zemalja u okruženju, 55, 56% zemalja Europe i 33, 3% ostale zemlje svijeta). Znači možemo zaključiti da nas Europa još uvijek najviše percipira kroz prizmu opterećenosti povijesnim zbivanjima i domovinskim ratom što je i slučaj u istraživanju Skoke iz 2002. godine.⁴⁰

⁴⁰ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

Za prepoznatljivost po kulturnoj baštini izjasnilo se 12,5% ispitanika zemlja u okruženju, 50% zemlja Europe i 37,5% zemlje svijeta. Po svom vizualnom identitetu najprepoznatljivija je među zemljama Europe za koju tvrdnju u prvom pitanju izjasnili su se svi ispitanici.

Ne iznenađuje činjenica da se Hrvatsku percipira kao konzervativnu zemlju, a za koju tvrdnju se izjasnilo čak 10 ispitanika, unutar tih 10 ispitanika za tu tvrdnju se odlučilo 70% ispitanika zemalja Europe. Ovo je zapravo dosta poražavajući rezultat koji nikako ne ide u prilog pozitivnog imidža Republike Hrvatske.

U svojoj osnovi Republika Hrvatska je konzervativna zemlja ali ovakav rezultat u ovako visokom postotku, svojevrсна je opaska da bi hrvatska diplomacija trebala zaokrenuti svoje aktivnosti u smjeru gradnje imidža ipak malo liberalnije i otvorenije zemlje.

Odgovorima koji su se odnosili na drugo i treće pitanje želio se ispitati stav o uvjetima obrazovanja i života u Republici Hrvatskoj, rezultati percepcije imidža Republike Hrvatske u tim područjima su sljedeći: ako rezultate promatramo zbirno što se tiče obrazovanja od ukupno 16 ispitanika njih 11 smatra da Hrvatska mora uložiti veće napore u visokoškolski obrazovni sustav, što bi u konačnici pridonijelo i malo boljem razvoju znanstvene i akademske suradnje između Republike Hrvatske i međunarodne zajednice, svakako bi pomoglo mladim akademskim građanima u lakšem ostvarenju znanstvenih suradnja u inozemstvu. Konačan rezultat bio bi pozitivnija promocija Republike Hrvatske kroz znanost i obrazovanje.⁴¹

Ukupno 9 ispitanika voljelo bi da njihova djeca/ prijatelji studiraju u Republici Hrvatskoj (od ukupno 9 ispitanika koji su se složili sa navedenom tvrdnjom najveći broj je iz zemalja svijeta njih 44,44%), dok s druge strane ovaj rezultat ipak ide u prilog relativno pozitivnoj percepciji obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj od strane šireg međunarodnog okruženja.

⁴¹ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

Pokazatelj dobre percepcije imidža je i rezultat da bi 10 od ukupno 16 ispitanika preporučilo Hrvatsku za život svima neovisno o dobnoj skupini. Ispitanici (zemlje Europe i svijeta) smatraju da Hrvatska vodi brigu o potrebama građana kako mladih tako i drugih starosnih skupina.

Jedan od najbitnijih čimbenika koji utječe na stvaranje slike i percepcije određene države u svijetu je svakako uspješnost njenog vanjskopolitičkog djelovanja. Djelovanje na području vanjske politike osim provođenja zadanih političkih i gospodarskih ciljeva uključuje odličnu koordinaciju diplomatskog djelovanja na međunarodnoj sceni. Aktivnosti hrvatskih diplomata znatno utječu na stvaranje slike o Hrvatskoj. Nakon završetka domovinskog rata hrvatska diplomacija bila je fokusirana i ulagala je znatne napore u međunarodno priznanje Republike Hrvatske u svijetu. Zadnje desetljeće obilježeno je aktivnostima vezanim za ulazak Hrvatske u EU. Najveći dio diplomatskih aktivnosti u tom periodu bio je usmjeren ispunjenju svih uvjeta za primanje u punopravno članstvo EU. Ostaje pitanje koliko se zapravo Hrvatska diplomacija u skladu s akceptom nove javne diplomacije uspjela u razdoblju od postanka neovisnosti baviti promocijom same zemlje, stvoriti joj određeni imidž i prepoznatljivost u svijetu. Nažalost praksa je takva da hrvatski diplomati nisu baš često prepoznati u javnosti zemlje primateljice. Razlog tome je zasigurno što je Hrvatska relativno mlada država, mala država bez velike moći, ali vrlo dobrog geostrateškog položaja, prirodnih potencijala i kulturnih znamenitosti na koje se hrvatska diplomacija trebala više orijentirati i učiniti je više prepoznatljivom u međunarodnom okruženju.

6. DIPLOMATSKI MEĐUDRŽAVNI POSJETI

Diplomatski predstavnici ostaju u diplomatskoj misiji svoje države četiri (4) godine, dok diplomatsku funkciju u pravilu napuštaju redovitim prestankom rada u diplomatskoj misiji.⁴²

Prestanak rada u diplomatskoj misiji može biti i druge prirode kao primjerice bolest, unapređenje u viši rang, proglašavanje diplomata „personam non grata“ i slično. Sukladno članku 9. Konvencije pojedina država primateljica nije dužna obrazložiti zašto je nekog diplomatu proglasila nepoželjnom osobom, razlozi mogu biti opravdani ili fingirani.

Kod redovnog prestanka mandata šef diplomatske misije uručuje poglavaru zemlje primateljice opozivno pismo (fra. *Lettre de rappel*) kojim državni poglavar zemlje šiljateljice obavještava državnog poglavara zemlje primateljice o prestanku mandata šefa diplomatske misije.

Opozivno pismo ima ista konvencionalna obilježja kao i akreditivno pismo/vjerodajnice. Za stalnog otpravnika poslova opozivno pismo potpisuje i šalje ministar vanjskih poslova države šiljateljice ministru vanjskih poslova države primateljice.

U okolnostima uobičajenog prestanka diplomatske misije kada države ostaju u prijateljskim odnosima, kod predaje opozivnog pisma državni poglavar odnosno ministar vanjskih poslova u slučaju stalnog otpravnika poslova uzvraća zahvalnim pismom koje se zove rekreditiv (fra. *Lettres de créance*) u kojem se hvali dosadašnji diplomatski predstavnik ili stalni otpravnik poslova kao i sve diplomatske aktivnosti koje je poduzimao za vrijeme mandata svoje diplomatske misije. Nakon prestanka mandata šef diplomatske misije i dalje uživa diplomatski imunitet, ali u razumnim rokovima.

⁴² Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. *Masovni mediji, politika i demokracija*. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

Svaka država planira sve državne, službene i druge posjete dosta vremena unaprijed i one izvan zemlje, i one u zemlji, a sukladno vanjskopolitičkim interesima. Takvo je planiranje potrebno kako iz političkih i gospodarskih, tako i iz financijskih razloga. Za službene posjete koje čine čelnici država prihvaćeni su ovi nazivi: ⁴³

- državni posjet (poglavari država)
- službeni posjet (predsjednik vlade i ministri)
- radni posjet (svi rangovi dužnosnika)
- privatni posjet (svi rangovi dužnosnika)

Posjeti parlamenta nazivaju se jednostavno parlamentarnim posjetima i nisu praćeni nikakvim vanjskim počastima uobičajenima za poglavare država ili predsjednika vlada.

44

Usko se držeći teme ovog diplomskog rada, točnije zbog provođenja analize oko dolaska kineskog poglavara u Republiku Hrvatsku, detaljnije ću obraditi pojam državnih posjeta poglavara država. ⁴⁵

Prigodom osiguravanja financijskih sredstava za troškove posjeta, valja računati i na neplaniranje, tzv. ad hoc posjete u zemlji ili iz zemlje zbog nepredviđenih razloga ili događaja.

Ceremonijal dočeka, boravka i ispraćaja određuje svaka država, posebno u skladu sa svojim običajima i mogućnostima. Pri tome je bitno da je ceremonijal jednak za svakog poglavara strane države, dok program posjeta može biti i različit, što ovisi o obostranom interesu i prethodnom dogovoru.

⁴³ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

⁴⁴ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

⁴⁵ Jelisić Jasna, Javna diplomatija: ka europskom glasu u globalnom dijalogu. Zagreb; Sarajevo: Synopsis, 2012.

6.1. Državni posjet

Državni posjet čine poglavari država. Pripreme i tijek takva posjeta uvijek su veliki izazov za službu protokola, Ministarstvo vanjskih poslova, kao i za službu vezanu za poglavara države.

Zbog toga svi ovi čimbenici usko surađuju da bi zajednički cilj bio ostvaren na najbolji mogući način, a time i s najboljim političkim posljedicama. Nakon što se uputi poziv i odredi datum održavanja, obje države kreću s pripremama za realizaciju državnog posjeta. Utvrđuju se svi elementi: narav, trajanje, program posjeta te program drugih suradnika, posebne dodjele i sl.⁴⁶

Neposredno prije realizacije posjeta u državu primateljicu obično dolazi prethodnica izaslanstva države šiljateljice. U prethodnici su obično predstavnici protokola i sigurnosti, a prema potrebi i drugih službi. Ona ima zadaću utvrđivanja detalja posjeta:

47

- sva pitanja koja se odnose na sam doček,
- određivanje smjerova kretanja i njihova neutralizacija,
- zabrana preleta letjelica preko smjerova kretanja i boravka,
- kićenje javnih zgrada,
- bliža i daljnja zaštita,
- stalna pratnja dužnosnika,
- nalozi za tisak,
- oznake raspoznavanja osoba koje sudjeluju u posjetu,
- počasna pratnja policije ili vojske,
- udaljavanje sumnjivih osoba koje bi mogle izazvati nemire,
- organizacija ambulantnog vozila i ambulantnog helikoptera s odgovarajućom medicinskim osobljem,
- osiguranje apartmana u bolnici i stalne liječničkog i kirurškog osoblja,

⁴⁶ Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.

⁴⁷ Jelisić Jasna, Javna diplomatija: ka europskom glasu u globalnom dijalogu. Zagreb; Sarajevo: Synopsis, 2012.

- tiskanje programa koji sadrži detalje o sastancima, kretanju i drugim događanjima s točnim vremenom, sastav stalne pratnje, sastav počasne pratnje itd.⁴⁸

6.2. Red prvenstva

U općeljudskom komuniciranju svaki pojedinac osjetljiv je na ophođenje okoline prema svom statusu. Isto pravilo vrijedi i kod međusobnog odnosa između država i njihovih predstavnika. U svim službenim prilikama u međusobnim odnosima između država od posebne je važnosti Pravo prvenstva tj. rang ili preseans (FRA – Préséance = red prvenstva).⁴⁹

Red prvenstva uopće određen je položajem koji jedna osoba ima, najčešće privremeno, u državnoj hijerarhiji i u diplomatskom zboru. Red državnog prvenstva obično određuje poglavar države u dogovoru s vladom, dok je red prvenstva u diplomatskom zboru reguliran međunarodnim propisima i običajima.

Takav se red uspostavlja da bi se njime iskazala počast, ali i omogućilo nesmetano okupljanje dužnosnika na nekoj javnoj manifestaciji bez obzira na mjesto održavanja. “Diplomacija još od davnih vremena poznaje pravo reda prvenstva, jedan od zgodnijih primjera iz prošlosti koji se odnosi na poštivanja načela prava jednakosti nalazimo prilikom potpisivanja Westfalskog mira iz 1648. godine kojim je okončan Tridesetogodišnji rat.”⁵⁰

Potpisivanje mira odvijalo se na livadi pod okruglim šatorom i za okruglim stolom kojem su istodobno pristupili bez ikakvog reda prvenstva svi sudionici ceremonije. Praksa organiziranja okupljanja, sastanaka, konferencija za okruglim stolom inače je zahvalna kao protokolarni običaj baš iz razloga jer su na taj način svi sudionici u istom

⁴⁸ Jelisić Jasna, Javna diplomatija: ka europskom glasu u globalnom dijalogu. Zagreb; Sarajevo: Synopsis, 2012.

⁴⁹ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

⁵⁰ Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranje: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

pravnom položaju. Poslove i brigu o poštivanju reda prvenstva vodi državni protokol ili protokol ministarstva vanjskih poslova.⁵¹

Protokol je dužan strogo primjenjivati propisani redoslijed i na taj način svakoj osobi sačuvati osobno dostojanstvo i dostojanstvo njezina utvrđenog položaja. Kod prava reda prvenstva strogo je zabranjena bilo kakva proizvoljnost u smislu pomicanja naprijed ili natrag, a najmanje u diplomatskom zboru.

Proizvoljnost u rangiranju diplomatskih predstavnika bez obzira na diplomatsku listu nije dopuštena jer bi oni takav način mogli protumačiti kao namjerno rangiranje država koje diplomati zastupaju, a to bi ujedno značilo i kršenje međunarodnog prava, jer su sukladno odredbama međunarodnog prava sve države ravnopravni subjekti.

6.3. Red prvenstva u diplomatskom zboru

Šefovi diplomatskih misija stranih zemalja i međunarodnih organizacija akreditiranih u istom mjestu ili glavnom gradu neke države čine diplomatski zbor. U širem smislu diplomatski zbor čine i članovi njihovih obitelji.

Državni protokol svake države vodi ažurirani popis članova diplomatskog zbora i reda prvenstva u njemu. „Red prvenstva u svakoj kategoriji određuje se prema datumu predaje vjerodajnice, odnosno uvodnog pisma ministru vanjskih poslova. Prije Bečkog kongresa 1815. godine status reda prvenstva uređivan je na temelju vojne i političke moći pojedinih država.⁵²

Tek na Bečkom kongresu 1815. godine određeno je da se diplomatski položaj određuje u okvirima istog ranga prema danu službene notifikacije dolaska u zemlju primateljicu (koji puta i prema satu dolaska ukoliko je istog dana bilo više dolazaka). To je izričito navedeno i u članku 16. t. 1. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.

⁵¹ Jelisić Jasna, Javna diplomatija: ka europskom glasu u globalnom dijalogu. Zagreb; Sarajevo: Synopsis, 2012.

⁵² Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih i europskih poslova, 2012.

Članak 13. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima propisuje da se redosljed predaje akreditivnog pisma vjerodajnice ili njezinih vjernih kopija određuje prema datumu i trenutku dolaska šefa misije. Iz navedenih odredaba Bečke konvencije proizlazi načelo pravne jednakosti između država i smatra se da su sve države u pogledu prava prvenstva ravnopravne.

Kod brendiranja ili stvaranja imidža zemlje na vrhu bi uvijek trebali biti stručnjaci za odnose s javnošću i marketing, ali same marketinške aktivnosti poput kampanja, stvaranja oglasa i loga nisu brendiranje, već je puno više od toga. Dobra diplomacija itekako je potrebna da konstantno radi na procesu brendiranja i promicanju državnih interesa u inozemnoj javnosti. Na brendiranje države utječe i politika vlade te mnogobrojni drugi čimbenici kao što su socijalno društvena previranja unutar zemlje, prirodni čimbenici poput posljedica klimatskih promjena i mnogi drugi. Brand država je osjetljiv i njime treba znati dobro upravljati. Na brendiranju ne može raditi samo jedna marketinška tvrtka, državna agencija ili samo Ministarstvo vanjskih poslova, već na promociji svoje zemlje moramo raditi svi zajedno, ipak smo mi sami najbolji promotori i diplomati u službi svoje zemlje. I na kraju je uvijek potrebno napraviti dobru evaluaciju, popratiti naše dosadašnje učinke i mijenjati što treba.

7. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad prikazana je uloga državnih posjeta te primjeri ceremonijala i diplomatskih protokola pri održavanju državnim posjeta u Republici Hrvatskoj.

Diplomatski protokol postao je neophodan za obavljanje svih diplomatskih funkcija, bilo da se radi o susretu državnika, potpisivanju sporazuma, službenom posjetu, međunarodnoj konferenciji, stranoj korespondenciji, akreditiranju diplomatskih izaslanika, diplomatskim prijemima ili jednostavno diplomatska komunikacija. Visoki državni dužnosnici posjećuju strane zemlje u funkciji održavanja dobrih i kvalitetnih međunarodnih odnosa, te postizanje vlastitih ciljeva. Svaka država planira sve državne, službene i druge posjete dosta vremena unaprijed i one izvan zemlje i one u zemlji, a sukladno vanjskopolitičkim interesima. Takvo je planiranje potrebno kako iz političkih i gospodarskih, tako i iz financijskih razloga.

Svaka država ima svoj vlastiti protokol određen njezinom poviješću, kulturnom pozadinom i ceremonijama između ostalih normi. Oduvijek teži uspostavljanju što boljih odnosa s drugim državama pa stoga i teži ostvarivanju što kvalitetnijih dočeka i posjeta. Prilikom državnih posjeta države međusobno razmjenjuju stalna predstavništva.

Cilj ovoga rada je bio pokazati spremnost protokola Vlade Republike Hrvatske kod organiziranja događaja na najvišoj državnoj razini. Jednako tako, cilj je pokazati koliku ulogu imaju odnosi s medijima u medijskoj pokrivenosti protokolarnih aktivnosti Banskih dvora na najvišoj državnoj razini.

Kroz ovaj rad moglo se primijetiti kako je zadaća je diplomatskog protokola mnogostruka i vrlo složena. Zbog toga svaka država, obično pri Ministarstvu vanjskih poslova, ima Protokol kao instituciju u kojoj rade profesionalni diplomati. Tvrdi se da je protokol najrafiniranija i najsuptilnija diplomacija. Kroz metodu studije slučaja obrađena je komparacija medijske zastupljenosti oko središnjeg događaja, tj. dolaska kineskog premijera u Republiku Hrvatsku.

Kod organiziranja događaja na najvišoj državnoj razini nužno je osigurati kvalitetnu medijsku pokrivenost zbog daljnje izgradnje međunarodnih odnosa. Svaka profesija mora ispuniti očekivanja i moralne obveze na razini društva. Profesija, a time i djelatnici moraju služiti društvu, a time i mediji, najbolje služe društvu kada profesionalno, pravovremeno i cjelovito prenose javnostima informacije o važnim pojavama u njihovoj društvenoj okolini.

Diplomatski odnosi sa zemljama Europe i svijeta najviše su pridonijeli jačanju gospodarskih veza i boljoj poslovnoj suradnji između Republike Hrvatske i drugih zemalja, ali i promociji hrvatskog turizma i porastom interesa građana određene zemlje za upoznavanjem prirodnih ljepota i turističkih posjeta Republici Hrvatskoj.

Razlika je opet ustanovljena kod skupine zemalja u okruženju koje smatraju da su diplomatski odnosi Republike Hrvatske i njihove zemlje, najviše pridonijeli uspješnom rješavanju zajedničkih političkih pitanja.

Ovakvi rezultati su i logični jer sigurno je da hrvatska diplomacija što se tiče zemalja susjeda najviše radi na rješavanju otvorenih zajedničkih političkih pitanja, dok u geografski najudaljenijim zemljama svijeta hrvatska izaslanstva puno više rade na promociji Hrvatske kao turističke zemlje i zemlje prirodnih ljepota, te je sigurno cilj diplomatskog djelovanja u tim zemljama da se pobudi veće zanimanje i interes građana za posjete Republici Hrvatskoj.

Percepcija Republike Hrvatske u poslovnom smislu ima negativan imidž, što zapravo i nije iznenađujući rezultat. Takav rezultat odraz je loše ekonomske i gospodarske situacije u zemlji.

8. LITERATURA

1. Bilandžić, M., Barun, I. (2013). Poslovna znanja u funkciji razvoja: gospodarska diplomacija u Republici Hrvatskoj, Market-Tržište, 25
2. Skoko, B. (2012). Važnost brendiranja države i uloga javne diplomacije u suvremenim međunarodnim odnosima, u: Javna diplomacija - Imidž nacije i brendiranje, Zbornik radova Diplomatske akademije Ministarstva vanjskih i europskih poslova
3. Berridge, Geoff R. Diplomacija: teorija i praksa. Biblioteka Politička misao/Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.
4. Markić Boban, Aleksandra, i Božo Skoko, ur. Javna diplomacija: imidž nacije i brendiranja: zbornik radova. Zagreb: Hans-Seidel-Sitiftung: Diplomatska akademija Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2012.
5. Vukadinović, Radovan, i Vladimir Ibler. Politika i diplomacija. Biblioteka Dvojbe i promišljanja, knj. 2. Zagreb: Otvoreno sveučilište, 1994
6. Wood, John R., i Jean Serres. Diplomatski ceremonijal i protokol: osnove, postupci i praksa. Biblioteka Međunarodni odnosi. Zagreb: Mate, 2004.
7. Kopp, H.W. (2011) Career Diplomacy: Life and Work in the US Foreign Service. Oxford: Oxford University Press
8. De Rosayro, G. (2016) Protocol, the fine tact of the diplomat, dostupno na: <https://www.dailynews.lk/2016/03/28/features/77580>
9. Freeman, C.W. (2020) Diplomacy, dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/History-of-diplomacy>
10. Street, John, Marijana Grbeša, i Ivona Mendeš. Masovni mediji, politika i demokracija. Biblioteka Politička misao / Fakultet političkih znanosti, Zagreb, sv. 44. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, 2003.
11. Jelisić Jasna, Javna diplomatija: ka europskom glasu u globalnom dijalogu. Zagreb; Sarajevo: Synopsis, 2012.

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MIROSLAV LISJAK (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica ~~završnog/diplomskog~~ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom DIPLOMATSKI PROTOKOL RH (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

MIROSLAV LISJAK

LISJAK

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MIROSLAV LISJAK (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom ~~završnog/diplomskog~~ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom DIPLOMATSKI PROTOKOL RH (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

MIROSLAV LISJAK

LISJAK

(vlastoručni potpis)